

1942

Začíname

Rok 1942 je druhým vojnovým rokom Slovenska. Vstupujeme doň so zelenou farbou nádeje, s dôverou v nás samých, že sila, bystrosť a um náš, s ktorými sme začali budovať náš štát, nás i naďalej povedú a neochabnú, a v tomto druhom roku svetového vojnového zápolenia ochránime a zažehnáme nebezpečie od nášho drahého Slovenska.

Vieme každý jeden z nás čo nás čaká, aký ťažký rok, no viera naša a hrdé vedomie, že my pomáhame a chceme dobre predovšetkým sebe, svojej vlasti, nás posilňuje zdravým optimizmom: Ťažký tento rok zvládneme a výsledok nás bude tešiť.

Vieme už, čo je vojna nielen z úkazov a príznakov pre vojnu všeobecných, ale menovite aj z toho, že niekoľkí naši najmladší občania sa vojny činne zúčastňujú na Východnom fronte, šíriac tak česť a slávu nám i celému Slovensku.

Zima

Tuhá, nadobyčaj krutá zima bola v januári a vo februári. Chotár náš bol prikrytý snehom hádam ako v ani jeden rok. Zmrznutý sneh sa udržal do polovice februára, kedy prišiel niekoľko dní trvajúcí teplý vietor. Tento roztopil sneh, oteplilo sa a oziminy zostali holé. Vážne pozerali na toto naši gazdovia. Obavy ich počali rásť, keď počasie sa po týždni zvrtilo a prišli treskúce mrazy. Prirodzene, že táto náhla zmena počasia mala neblahý vplyv na obilniny, ktorých veľké množstvo vyhnulo. Konečný stav a následok mrazov bol badaateľný na jar, kedy ukázali sa holé, vymrznuté flaky v oziminách, pretože miesta na poliach, kde sa sneh stopil a ostala holá roľa, boli vymrznuté a obilie mrazom zničené. Najhoršie to bolo pri raži. Tu pomáhali si gazdovia aj veľkostatky tak, že buď najhoršie miesta zorali a zasiali znovu, alebo po vzídení obilia, keď sa ukázalo slabé, zorali a nasadili okopaniny.

Zima teda našich hospodárov sklamala, i keď počiatkové obavy boli väčšie, ako skutočný výsledok ukázal. Však už to tak býva, že ani jeden rok nie je vždy úplne vyhovujúci a neúspech roľníkov v jednom, nahradený je požehnaním v druhom. Konečne, poškodenie zo zimy, nahradené bolo na jar krásnym vzrastom obilia, čo bolo dostatočnou odmenou roľníkovej práce a celková krásna úroda, ktorú on však predvídať nemohol, zahнала aj posledné chmáry z jeho čela a vyhladila starostlivé vrásky.

Kultúrna činnosť organizácií

Zima už akosi so sebou prináša zaužívaný fakt na našich dedinách, že kultúrna činnosť v obciach našich darí sa najlepšie teraz. Veď je to konečne prirodzené- dlhý je večer v zime! A v lete zas robota a starosti zaberú čas! Ale, to neznamená, žeby naši občania nemali porozumenie pre kultúrne potreby v lete. Nie! Ale prirodzený tok života nášho ľudu nie je umelo tvorený, on vyplynul zo svojich prirodzených potrieb a záujmov a ostatné všetko sa mu musí podriaďovať. Tak je to aj s kultúrnou činnosťou. V zime je preto najlepší čas jak pre kultúrnych a sociálnych pracovníkov, tak pre vďačných občanov.

Je len prirodzené, že najmohutnejšiu činnosť kultúrnu i sociálnu pripravili HSL'S a HG. Strana a Garda bývali životom v obci. Nech to boli prednášky, oslavy, slávnosti, vždy bola Strana a Garda v akcii a vždy to bolo dôstojné a primerané.

Zvlášť vydarená bola oslava 14. marca, kedy Strana, Garda, MOK, SKM, HM a škola dôstojne oslávili za prítomnosti veľkého počtu obecnstva, krásnym programom tento veľký deň.

Valné zhromaždenie MO HSL'S, návšteva poslanca Husáreka

V týchto dňoch bola zvolaná pracovná porada, lepšie povedané pracovné Valné zhromaždenie MO HSL'S v Alekšinciach, ktoré viedol kraľový poslanec p. Husárek. Oduševnenými slovami posilnil členstvo v krátkom, jasnom náčrte, vysvetlil program Strany a Vodcu Dr. J. Tisu, poukázal na výsledky doterajšej činnosti Strany, na pracovný ruch, ktorý sa za tri roky trvania Slovenskej republiky rozprúdil. Zárobkové možnosti sa nesmierne zväčšili vďaka tomu, že máme svoj štát a vedíme si ho sami. Po vlastnom programe a prejave pána poslanca bola voľná debata a voľné návrhy členov. Pán poslanec odpovedal na množstvo dotazov a otázok. Sľúbil všemožnú pomoc pri riešení otázky zamestnania obyvateľstva po rozparcelovaní veľkostatkov. Poučení a posilnení rozchádzali sa po zhromaždení členovia spokojne domov.

Činnosť SKM

Zvlášť potešiteľné je, že začína sa rozvíjať činnosť SKM, v ktorej organizované sú všetky miestne dievčatá. Že povinnosti svoje chápu vážne vidieť z toho, že už v máji vystúpili s pekne nacvičením programom. Usporiadali krásnu slávnosť z príležitosti 25. výročia vysvätenia sv. otca Pia XII. za biskupa. Krásne básne, zborové spevy a recitácie nacvičila s dievčatami tajomníčka SKM p. uč. Klára Závodská.

SKM prekvapila o dva týždne starostlivo naštudovaným divadelným predstavením: „Démon zlata“. Krásna táto hra za režirovania p. uč. Závodskej a za pekných výkonov herečiek milo prekvapila obecnstvo.

Deň slovenskej rodiny

Kultúrna činnosť v obci za zimnú sezónu zakončená bola zvlášť vydarenou slávnosťou Dňa slovenskej rodiny dňa 10. júna. Krásne bolo verejné vystúpenie našej mládeže. Recitačné, spevné, zborové a sólové čísla školskej mládeže striedali sa s pekne vydarenými telocvičnými číslami a svojráznymi tanečnými výstupmi. O zdarilé vystúpenie žiactva mali zásluhu páni učítelia a pani učiteľky miestnej štátnej ľudovej školy. Prirodzene, že prítomné obecnstvo nadšeným aplauzom kvitovalo každé číslo, každý výstup žiakov a žiačok a po skončení slávnosti neskrblili chválou nad zdarilým programom. Spokojnosť a uznanie na tvárach rodičov a početného obecnstva boli dostatočnou odmenou práce učiteľského zboru.

Jarné práce

Jar sa zdala akási oneskorená. Už pred Veľkou nocou boli jarné práce v plnom prúde. Veľa bolo treba naprávať, čo zima, mrazy a studené vetry pokazili. Vymrznuté flaky obilnín na roliach sa zaorávali, alebo celé role sa znovu preorali a znovu zasiali. Okopaniny sa pekne ujímali, aj jariny-obilniny sa pekne ukazujú.

Neúroda raže

Keď jariny a oziminy zišli a podrástli, ukázala sa ďalšia chyba obilnín. Vo veľkej miere rozmohla sa medzi ražou plevel, ohnica, bodliak. Bolo to v tak veľkej miere, že mnohí gazdovia museli raž zaorávať a nasadili kukuricu a zemiaky. Prírodzene, že pri žatve bolo badať jej nedostatok.

Veľká noc

Veľká noc so sebou priniesla ozaj pekné jarné dni. Zvlášť potešiteľný bol pohľad na krásny chotár. Natešený chodili gazdovia, lebo slabšia úroda a nevydarená raž, nahradené boli krásnymi pšenícami, okopaninami a ostatnými hospodárskymi rastlinami. Výdatné jarné dažde priam dvíhali chotár. Zdalo sa, že úroda a žatva bude viac ako uspokojivá. Polia sa pomaly pripravovali k žatve.

Žatva

Obilie začína žlknúť. Klasy by sa už počali nalievať a kloniť hlavy, len keby bolo vlahy, dažďov. Teraz, keď by bolo treba najviac vlahy pri dozrievaní úrody, nepadne ani kvapka dažďa! A veru celé leto bolo bez vlahy. Obilie už pri konci svojho dozrievania ostalo bez posilujúcej vlahy. A ostalo takto až do žatvy. Prírodzene, že úroda tým veľmi utrpela. Žatva sa začala. No netreba nad týmto tak veľmi nariekať, veď nebolo to katastrofálne. Je samozrejmé, že žatva by bola bývala nádherná pri dostatku vlahy, ale aj tak bola úroda pekná. Veselo sa začalo žať. Počasie bolo nádherné. Žatevné práce pekne pokračovali.

Mlatba

Po skončení žatevných prác začali svoju veselú pieseň mláťačky. Usilovne mlátili veľkostatky aj gazdovia. Dedina bola vymretá. Všetko bolo v poli, pri mláťačkách. Veľké parné mláťačky priam sypali tony obilia. Najvyšší úrad pre zásobovanie v Bratislave delegoval ku každému mlátaciemu stroju úradne sprisahaného dozorcú- komisára mlatby, ktorý kontroloval množstvo vymláteneho obilia. Že kontrola táto sa prevádzala svedomito a prísne je len samozrejmé, lebo nielenže tresty za nedbalosť a nesvedomitosť dozorcov mlatby bola vysoko trestaná, ale už svedomie a cit zodpovednosti každého nútil brať funkciu a úlohu svoju vážne, so zreteľom na ťažké vojnové časy. Prísnou kontrolou pri zaznamenávaní množstva vymláteneho obilia znížila sa na minimum, keď nie aj úplne znemožnila možnosť machinácií predajov obilia „na čierno“. Týmto sa ozaj zaistil štát a postaral o všetko

obyvateľstvo, aby zásobovanie nenarážalo na ťažkosti, ale aby zásobovanie múkou bolo skutočne zaistené.

Jeseň- úroda

Leto bolo krásne, počasie nádherné, ale bez vlahy. Len teraz bolo vidno, ako by sa zišiel taký dvojtrojdňový dážď. Prišiel aj september a bez vlahy.. Zem bola rozpukaná, kukurice, zemiaky vädli a schli, avšak klasy a plody boli slabé. Prišlo lámanie kukurice. Mnohých sklamála úroda, lebo kde čakali riadnu úrodu, bolo jej aj o tretinu menej. Zemiaky tak isto: bolo ich málo a boli drobné. Vykopávanie zemiakov išlo zvlášť ťažko. Zem bola suchá, zoschnutá, stvrdnutá. Repy tak isto. Zlé to bolo s kapustou. Veľká jej časť bola zničená vplyvom suchého leta húsenicami, ktoré sa tento rok strašne rozmnožili. Ostatná úroda, zvlášť papriky, tabaku, mrkvy, hrachu atď., bola pekná. Na tieto plodiny nemalo suché leto veľký vplyv.

Jesenné práce

Ešte jednu veľkú chybu mala aj jeseň, že bola tiež bez vlahy. Roľníci priam s netrpezlivosťou čakali dážď, aby mohli začať orať a ostatné jesenné práce vykonávať. Ťažko to šlo. Teplé počasie vydržalo až do Všetkých svätých. Orať sa stvrdnutá zem nedala. Veľkostatky však napriek tomu veľkými parnými pluhmi role zorali. Oneskorené jesenné práce previedli sa väčšinou v novembri.

Zima

Zima prišla pomaly, postupne. Prejavila sa spočiatku silnými mrazmi. Konečne na deň sv. Martina napadol prvý sneh. Sneh sa udržal pomerne dlho. Bolo ho dosť. Pokryl celý kraj. Padal hustý, výdatný.

Vianoce

Asi desať dní pred Vianocami prišiel odmäk. Sneh sa stopil. Počasie sa oteplilo natoľko, že nezostalo nikde ani stopy po snehu. Vianoce boli teda bez snehu. Rušilo to však dojem týchto nádherných sviatkov, ktoré si takmer ani bez snehu nevieme predstaviť. Po Vianociach však zima zase pritiahla. Ozvali sa silnejšie mrazy, ba aj sneh už poletuje.

Koniec roka

Posledné dni roka, keď už ich len málo zvyšuje, rýchlo sa mihajú v drobnejších i väčších starostiach. Veď každý ich máme dosť. Prichodí nám však sa zamyslieť a premyslieť mnoho. Hľa! Tu máme zas jeden rok za sebou a nový rok 1943 pred sebou. Koľko myšlienok, starostí, nevyplnených túžob a predsavzatí ušlo nám so starým rokom v nenávratnú diaľku! Koľko z nich pri trocha dobrej vôle a silnejšom predsavzatí sme previesť mohli! Je pravda, že ospravedlňujú nás čiastočne výnimočné vojnové časy, ktoré vyžadujú od nás väčšie vypätie nervov, energie a statočnosti. Zamyslime sa však a priznajme, že teraz len vidíme, že to, čo sme vykonali, mohlo byť lepšie. Nech vedomie toto a úprimné, statočné priznanie naše ku chybám a nedostatkom svojim v starom roku sú nám výstrahou a poučením v novom roku, aby sme sa ich varovali, nadobudli nových občianskych cností, aby sme boli stále lepší, povedomejší a nadovšetko svornejší! Nech žiarivý príklad a vzor našich hrdinov: Hlinku, Štefánika a Vodcu Dr. J. Tisu je nám večným ideálom! V tomto duchu a presvedčení začneme pracovať v novom roku a k tomu nech nám Pán Boh pomáha!

Záznamy v obecnej kronike od 1. januára 1942 do 31. decembra 1942 sa nachádzajúce týmto uzatváram.

Na stráž!

V Alekšinciach 31. decembra 1942

Alexander Thurzo

Obecný kronikár